

Схвалено
рішенням Комітету Верховної Ради України
з питань соціальної політики
та захисту прав ветеранів
(Протокол від 05 квітня 2023 року № 147)

_____ Г. М. Третякова

РЕКОМЕНДАЦІЇ
Комітету Верховної Ради України з питань соціальної політики
та захисту прав ветеранів з розгляду питання:
«Про стан виконання абзацу четвертого підпункту 4 пункту 9 розділу II
«Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про внесення змін до
деяких законодавчих актів України щодо підвищення пенсій»
№ 2148-VIII від 3 жовтня 2017р.»

Комітет Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів, здійснюючи контрольну функцію відповідно до статей 14 та 24 Закону України «Про комітети Верховної Ради України», за участі представників центральних органів виконавчої влади, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, заслухав і обговорив питання про стан виконання абзацу четвертого підпункту 4 пункту 9 розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення пенсій» № 2148-VIII від 3 жовтня 2017р.

Учасники засідання Комітету зазначають, що 3 жовтня 2017 року Верховною Радою України прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення пенсій» № 2148-VIII (далі - Закон № 2148-VIII). Законом № 2148-VIII визначено ряд заходів, спрямованих на реформування системи пенсійного забезпечення, зокрема, осучаснення розмірів пенсій, призначених в минулі роки, запровадження нового механізму щорічної індексації та перерахунку пенсій, впровадження єдиних підходів до обчислення пенсій для окремих категорій працівників тощо.

Абзацом четвертим підпункту 4 пункту 9 розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» Закону № 2148-VIII доручено Кабінету Міністрів України у шестимісячний строк із дня набрання чинності цим Законом підготувати та подати на розгляд Верховної Ради України законопроект щодо порядку отримання сум пенсій, на виплату яких пенсіонер мав право, але не отримав у зв'язку з

перебуванням на території, тимчасово неконтрольованій державною владою України.

Разом з тим статтею 7 Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» передбачено, що для громадян України, які проживають на тимчасово окупованій території, реалізація прав, зокрема, на пенсійне забезпечення здійснюється відповідно до законодавства України. Виплата пенсій громадянам України, які проживають на тимчасово окупованій території, здійснюється в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

На сьогодні порядок виплати пенсій регулюється постановами Кабінету Міністрів України від 02.07.2014 року № 234 «Про затвердження Порядку виплати пенсії та надання соціальних послуг громадянам України, які проживають на території Автономної Республіки Крим та м. Севастополя» та від 05.11.2014 року № 637 «Про здійснення соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам».

З метою забезпечення поетапної виплати недоотриманих сум пенсій внутрішньо переміщеним особам прийнято постанову Кабінету Міністрів України від 10.11.2021 року № 1165 «Про затвердження Порядку виплати пенсій (щомісячного довічного грошового утримання), не виплачених за період до місяця відновлення їх виплати, внутрішньо переміщеним особам та особам, які відмовилися відповідно до пункту 1 частини першої статті 12 Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» від довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи і зареєстрували місце проживання та постійно проживають на контрольованій Україною території».

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України № 1165 облік сум пенсійних виплат за минулий період ведеться територіальними органами Пенсійного фонду України, в яких особи перебувають на обліку як одержувачі пенсій, в базах даних одержувачів пенсій (електронних пенсійних справах) на підставі рішень територіальних органів Пенсійного фонду України про відновлення виплати пенсій (щомісячного довічного грошового утримання), та у сформованому на їх підставі переліку отримувачів виплат за минулий період.

Крім того, передбачена виплата спадкоємцям пенсіонерів недоотриманих сум пенсій у зв'язку із смертю пенсіонера з числа внутрішньо переміщених осіб або осіб, які проживали на тимчасово окупованій території України і не були взяті на облік як внутрішньо переміщені особи на контрольованій Україною території.

Пенсійні виплати за минулий період згідно з цим Порядком проводяться щомісяця отримувачам, яких включено до переліку станом на 1 січня відповідного року. Розмір пенсійної виплати за минулий період визначається в сумі, що відповідає розміру прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, встановленому законом на 1 січня календарного року, в якому здійснюється

пенсійна виплата за минулий період, але не може бути більшим від належної до виплати отримувачу суми.

Пенсійні виплати за минулий період проводяться отримувачам за окремою програмою, передбаченою в бюджеті Пенсійного фонду України на відповідну мету, за рахунок коштів Державного бюджету України на відповідний рік.

Розрахункова сума пенсійних виплат, що не виплачена пенсіонерам Донецької та Луганської областей за період з серпня 2014 року по жовтень 2020 року, становила 87,9 млрд. грн.

У бюджеті Пенсійного фонду України на 2022 рік, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 14.10.2022 року № 1167, на виплату пенсій (щомісячного довічного грошового утримання), які не виплачено за період до місяця їх відновлення, внутрішньо переміщеним особам та особам, які відмовилися від довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи і зареєстрували місце проживання та постійно проживають на контрольованій Україною території, було передбачено 150 млн. грн., які виплачено у повному обсязі.

В листопаді 2022 року здійснено виплати 282 679 одержувачам, яким проводилися нарахування та виплата пенсії та яких було внесено до Переліку одержувачів пенсій з числа внутрішньо переміщених осіб, яким нараховано суми пенсій, у тому числі нараховані на виконання рішень суду, не виплачених за період до місяця відновлення їх виплати, а також отримувачам недоотриманих сум пенсій у зв'язку із смертю пенсіонерів з числа внутрішньо переміщених осіб.

Загальна сума видатків на зазначену мету в листопаді 2022 року становила 149,4 млн. грн.

Максимальний розмір пенсійної виплати за минулий період зазначеним отримувачам становив 530,0 грн. або був не більшим від належної до виплати отримувачу суми, що обліковувалась в Переліку.

Додатково в грудні 2022 року здійснено виплати 281 018 отримувачам, яким здійснювалось нарахування та виплата пенсії та яких було внесено до Переліку.

Загальна сума видатків в грудні 2022 року на зазначену мету становила 0,6 млн. грн.

Станом на 01 лютого 2023 року в Переліку одержувачів пенсій з числа внутрішньо переміщених осіб обліковується:

279,2 тис. отримувачів, яким нараховано суми пенсій, у тому числі нараховані на виконання рішень суду, не виплачених за період до місяця відновлення їх виплати;

12,1 млрд. грн. – загальна сума, що підлягає виплаті;

8,0 тис. отримувачів недоотриманих сум пенсій у зв'язку із смертю пенсіонерів з числа внутрішньо переміщених осіб;

840,4 млн. грн. загальна сума недоотриманих сум пенсій у зв'язку із смертю пенсіонерів з числа внутрішньо переміщених осіб, що підлягає виплаті.

У проекті бюджету Пенсійного фонду України на 2023 рік на виплату пенсій (щомісячного довічного грошового утримання), які не виплачено за період до місяця їх відновлення, внутрішньо переміщеним особам та особам, які відмовилися від довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи і зареєстрували місце проживання та постійно проживають на контрольованій Україною території, планується залишити кошти у сумі 150 млн. грн., що не відповідає потребі для повного забезпечення виплат.

Бюджет Пенсійного фонду України на 2023 рік наразі не затверджено.

Слід також зауважити, що після початку широкомасштабної військової агресії росії проти України, в умовах розірвання дипломатичних відносин та припинення співробітництва України з російською федерацією, в тому числі в пенсійній сфері, надсилання Пенсійним фондом України запитів та отримання відповідних документів від органів пенсійного забезпечення російської федерації не є можливим.

Враховуючи зазначене, Мінсоцполітики розроблено проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» та деяких інших законів України щодо пропорційного обчислення страхового стажу особам, які працювали за межами України».

Зокрема, запропонованими змінами планується врегулювати питання виплат пенсій громадянам України, які проживають на тимчасово окупованих територіях або під час тимчасової окупації територій виїхали на підконтрольну Україні територію та не одержують пенсії від органів пенсійного забезпечення російської федерації.

Проект акта листом від 21.03.2023 року № 624/6/2-23/54 подано на розгляд до Кабінету Міністрів України. Станом на 29.03.2023 року законопроект опрацьовується в Секретаріаті Кабінету Міністрів України (Юридичний Департамент).

Уповноважений Верховної Ради України з прав людини за результатами моніторингу та опрацювання звернень, які надходять до Уповноваженого зазначає наступне.

Враховуючи акт агресії російської федерації, а також розірвання дипломатичних відносин з країною-агресором, немає можливості отримувати пенсійні справи з російської федерації, що унеможливило прийняття рішень територіальними органами Пенсійного Фонду України про призначення (поновлення) пенсій відповідно до законодавства України пенсіонерам – мешканцям тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та м. Севастополя, які виявили бажання отримувати українську пенсію.

Про вказану проблему та необхідність її врегулювання на законодавчому рівні Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини було наголошено Міністерству соціальної політики України.

За результатами обговорення питання «Про стан виконання абзацу четвертого підпункту 4 пункту 9 розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення пенсій» № 2148-VIII від 3 жовтня 2017р.», в порядку реалізації контрольної функції, народні депутати України - члени Комітету вирішили:

1. Роботу Міністерства соціальної політики України та Пенсійного фонду України в частині виплати недоотриманих сум пенсій внутрішньо переміщеним особам та особам, які відмовилися від довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи і зареєстрували місце проживання та постійно проживають на контрольованій Україною території визнати задовільною.

2. Кабінету Міністрів України:

2.1. Прискорити розроблення та внесення на розгляд Верховної Ради України проекту Закону України, який би регулював питання отримання пенсій громадянами України, які проживають на тимчасово окупованих територіях або під час тимчасової окупації територій виїхали на підконтрольну Україні територію, у тому числі порядку отримання сум пенсій, на виплату яких пенсіонер мав право, але не отримав у зв'язку з перебуванням на тимчасово окупованій території;

2.2. Затвердити бюджет Пенсійного фонду України на 2023 рік, передбачивши видатки на погашення заборгованості з пенсійних виплат внутрішньо переміщеним особам;

2.3. Прискорити внесення проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» та деяких інших законів України щодо пропорційного обчислення страхового стажу особам, які працювали за межами України» на розгляд Верховної Ради України;

2.4. Опрацювати, виходячи з наявних фінансових ресурсів державного бюджету та оцінювання обґрунтованості додаткової потреби у бюджетних коштах, питання щодо збільшення видатків на погашення заборгованості з пенсійних виплат внутрішньо переміщеним особам та особам, які відмовилися від довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи і зареєстрували місце проживання;

2.5. Опрацювати пропозиції щодо нормативно-правового врегулювання пенсійного забезпечення осіб, які перемістилися з тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та м. Севастополя на територію, яка контролюється українською владою, та яким пенсію було призначено до тимчасової окупації

російською федерацією Автономної Республіки Крим та м. Севастополя, та/або які досягли пенсійного віку після 20 лютого 2014 року.

3. Дані рекомендації надіслати Кабінету Міністрів України, Міністерству соціальної політики України, Пенсійному фонду України для розгляду та їх реалізації; Уповноваженому Верховної Ради України з прав людини для врахування в роботі.

4. Кабінету Міністрів України проінформувати Комітет про стан виконання цих рекомендацій до **01 червня 2023 року**.

5. Заслухати в порядку контролю питання про стан виконання рекомендацій Комітету у **липні 2023 року**.

